

III. THEMA WATER

Geen leven zonder water, en dat geldt ook voor uw stad of gemeente. De herwaardering van waterlopen hebben onmiskenbaar een enorm positief effect op de directe leefomgeving. De bewoners van het water zelf, de vissen, watervogels, planten, .. varen er eveneens wel bij. Als dat water proper is natuurlijk, en daar hebben we nog een hele weg te gaan. In uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water willen we overal proper water en een goede ecologische toestand - dus levende - rivieren tegen 2015.

Dé basisverantwoordelijkheid van de gemeenten in dit verhaal is de aanleg, het onderhoud en het functioneren van het rioolstelsel. De komende legislatuur zal daar een hoop tijd en geld naartoe gaan. Het is belangrijk dat geld te voorzien in de meerjarenbegroting en het goed te spenderen, door in te zetten op een goede planning (uitvoeringsplannen, onderhoudsplannen) en controle (keuring privé-aansluiting). Daarbij is het cruciaal om oog te hebben voor de uitdagingen inzake overstromingen en verdroging, door in te zetten op afkoppeling en infiltratie en hergebruik.

Maar proper water alleen maakt nog geen levende beek. Waterlopen moeten letterlijk kunnen "ademen". Daarvoor is genoeg ruimte én een groen jasje - in de plaats van een betonnen harnas - nodig. Op veel plaatsen is er nood aan bijkomende ruimte voor water, om schade door overstromingen te voorkomen. Daar liggen dikwijls grote kansen voor meekoppeling van natuurdoelstellingen.

Er is de afgelopen jaren veel gesproken over integraal waterbeleid. Het is tijd voor actie.

III.1. Wateroverlast voorkomen

Oplossingen voor te natte en te droge perioden

Voorstel verkiezingsprogramma

Het beleid is er eeuwen lang op gericht geweest om water zo snel mogelijk af te voeren. Een te snelle afvoer van regenwater leidt op sommige plaatsen tot wateroverlast en zelfs overstromingen, en elders tot verdroging. Met onze partij willen we ervoor zorgen dat we het water daar waar het valt langer vasthouden. Wat we niet kunnen vasthouden of infiltreren, moeten we bergen en vertraagd afvoeren. Daarvoor moeten we ruimte geven voor natuurlijke waterlopen van beken en rivieren en moeten we natuurlijke overstromingszones voorzien.

Huidige situatie

Het beleid is er eeuwen lang op gericht geweest om water zo snel mogelijk af te voeren. In de voorbije jaren zijn we geleidelijk tot het besef gekomen dat het oude beleid van indammen en afvoeren niet meer werkt. Een te snelle afvoer van regenwater leidt op sommige plaatsen tot wateroverlast en zelfs overstromingen, en elders tot verdroging. Door de klimaatverandering (stijging zeespiegel, meer geconcentreerde regenval) zullen deze problemen in de toekomst nog groter worden. Een andere aanpak dringt zich op. We moeten ervoor zorgen dat het water daar waar het valt langer vastgehouden wordt. Wat we niet kunnen vasthouden of infiltreren, moeten we bergen en vertraagd afvoeren. Niet alleen de mens en zijn activiteiten zijn gebaat bij meer ruimte voor (proper) water. Het is ook een goede zaak zijn voor de natuur. Want waar ruimte komt voor water, komt ruimte voor natuur.

Wat kan de gemeente doen

Water moet zo lang mogelijk tegengehouden worden op de plaats waar het valt en waar mogelijk in de grond sijpelen. De toepassing van de bestaande stedenbouwkundige verordening is daarbij een begin. De gemeente moet instaan voor een efficiënte controle daarop. Dit gaat natuurlijk hand in hand met een controle op de aansluiting op de riolering. De gemeente speelt ook een voorbeeldrol in de vertraagde afvoer van regenwater. Ze past infiltratievoorzieningen (wadi, infiltratieput of -buis, infiltratietegels, ...) en groendaken toe bij de gemeentelijke gebouwen en communiceert hierover met de bevolking. De gemeente moet infiltratie- en overstromingsgebieden een plaats geven in de ruimtelijke planning. De stedenbouwkundige voorschriften moeten de functie van deze gebieden duidelijk vermelden.

Een herwaardering van het grachtenstelsel is cruciaal. De gemeente stelt een onderhoudsplan voor de grachten op. Een verbod om bestaande grachten te dempen of te overwelven is een begin. Grachten moeten, waar mogelijk, terug opengelegd worden.

Rechtgetrokken grachten, beken en grotere waterlopen moeten de kans krijgen om te meanderen.

Bovenlopen moeten zo natuurlijk mogelijk beheerd worden en valleigebieden moeten hun winterse overstromingsfunctie terugkrijgen. Beekvalleien verdienen herwaardering en een plaats in de ruimtelijke structuur van de gemeente als natuurgebied of als verbindingsgebied. De natuurgebieden beheerd door terreinbeherende verenigingen als Natuurpunt hebben een belangrijke bufferende functie. Door een subsidiereglement voor de aankoop of het beheer van natuurgebieden door terreinbeherende organisaties kan je op een kosteneffectieve manier meehelpen aan meer ruimte voor water, en dus ook voor natuur.

De gemeente kan een bijdrage leveren tot het wegwerken van vismigratieknelpunten. In de databank van vismigratieknelpunten kan ze nagaan welke knelpunten prioritair zijn en wat de mogelijkheden zijn om daaraan iets te veranderen.

Acties

- Controleer de stedenbouwkundige verordening met de watertoets
- Laat geen bebouwing toe in overstromingsgebied
- Voorzie ruimte voor water in ruimtelijke plannen en geef deze ruimte maximaal een natuurlijke invulling,
- Voer een grachtenbeleid
- Werk vismigratieknelpunten weg.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Vermijden van natte voeten en voorkomen van verdroging
- + Mits een aantrekkelijke inrichting, is water in het straatbeeld een meerwaarde voor de gemeente
- + Door nieuwe waterbergingen te benutten voor natuurontwikkeling versterk je de natuur en het landschap.

Deze gemeente doet het zo

Leuven - Doode Bemde als natuurlijk overstromingsgebied

Het natuurgebied de Doode Bemde heeft al diverse malen zijn maatschappelijke meerwaarde getoond door als natuurlijk overstromingsgebied, samen met het wachtbekken en de stuw van Egenhoven, Leuven te behoeden van overstromingen in het stadscentrum

Eeklo – 't Kaaiken

Na afbraak van een industrieel pand wordt in de Dullaert een woonproject met ongeveer 140 woongelegenheden gerealiseerd. Belangrijk bij dit project is dat het oude stadskanaal Het Leiken opnieuw open wordt gemaakt. Dit kanaal zal naast zijn landschappelijke betekenis ook zijn belang hebben in het waterbeheer van de binnenstad.

Antwerpen – groendaken

De stad Antwerpen verplicht in haar bouwcode om nieuwe (platte) daken van gebouwen minimaal aan te leggen als extensief groendak.

Meer info

- <http://www.integraalwaterbeleid.be/>
- <http://www.vismigratie.be/>
- <http://www.watertoets.be/>

III.2. Afvalwater aansluiten, regenwater afkoppelen

Een effectief en efficiënt waterzuiveringsbeleid

Voorstel verkiezingsprogramma

Veel van onze inwoners zijn nog steeds niet aangesloten op het rioleringsnetwerk. Daardoor lozen ze hun afvalwater, zonder enige vorm van waterzuivering, in de beek. Bovendien hebben veel gezinnen die aangesloten zijn op het rioleringsnetwerk geen gescheiden afvoersysteem voor afvalwater en regenwater. Op die manier gieten we een kostbare grondstof met het badwater weg. Onze partij ijvert voor een gescheiden verzameling van regen- en afvalwater. Wij kiezen daarom om bij nieuwe of vernieuwde rioleringen voor een gescheiden afvoersysteem voor regenwater en voor afvalwater. Regenwater hoort thuis in grachten of regenwaterput en niet in riolen. Daarnaast maken we werk van een onderhoudsplan voor de rioleringen.

Huidige situatie

De waterkwaliteit in Vlaanderen laat nog steeds te wensen over: geen enkel van de 202 Vlaamse waterlichamen haalt de goede ecologische toestand (de doelstelling uit de Europese Kaderrichtlijn water). Het huishoudelijk afvalwater is één van de belangrijkste bronnen van vervuiling, zo komt 43% van de fosfor en 30% van de stikstof in ons water van de huishoudens. Nog steeds lozen anderhalf miljoen Vlamingen hun afvalwater, zonder enige vorm van waterzuivering, in de beek. Maar ook waar er wel riolering en waterzuivering is, zijn er problemen: het afvalwater dat wel het zuiveringsstation haalt, is vermengd met (proper) regen – en grondwater. Dat bemoeilijkt de zuivering. Bovendien komt bij elke stortbui ongezuiverd water en slib via een overstort in de beken terecht. Ook lekke rioleringen en verkeerde aansluitingen spelen ons parten.

Wat kan de gemeente doen

Afvalwaterzuivering is – financieel bekeken – de grootste milieu-uitdaging voor de gemeente tijdens de komende legislatuur. De moeilijke kostenverdeling en de grote verschillen tussen gemeenten mogen geen reden zijn om bij de pakken te blijven zitten. De gemeente kan één of meerder taken die verder beschreven staan (laten) uitvoeren in samenwerking met anderen (bv. intercommunales) – maar het blijft wél de eindverantwoordelijkheid van de gemeente om ervoor te zorgen dat het effectief gebeurt.

Op basis van het zoneringsplan moet er een uitvoeringsplan komen met daarin een overzicht van alle projecten die nodig zijn om een volledige sanering van het gemeentelijk grondgebied uit te voeren en het afvalwaterstelsel goed te laten functioneren – inclusief timing en financiering.

De gemeente moet bij nieuwe of vernieuwde rioleringen in zoveel mogelijk gevallen een volledig gescheiden afvoersysteem voor regenwater en voor afvalwater voorzien. Regenwater hoort thuis in grachten en niet in riolen. Zo bouwen we toekomstgericht naar een volledig gescheiden systeem. De gemeente moet haar bestaande rioleringen onderhouden en de vastgestelde gebreken daadwerkelijk aanpassen. Een onderhoudsplan voor de rioleringen is geen luxe, maar een noodzaak.

Ook bij gezinnen en bedrijven moet het regenwater afgekoppeld worden, bij voorkeur naar een regenwaterput, anders naar een infiltratievoorziening. Bij nieuwbouw of verbouwing moet afkoppeling verplicht worden en geleidelijk doorgevoerd worden bij renovatie van rioleringen.

De controle op de aansluiting en afkoppeling is een cruciale taak voor de gemeenten. De gedane investeringen in rioleringen geven te weinig resultaat doordat er niet – of foutief

– wordt aangesloten. Controles op het terrein doen de investeringen renderen. Ze leveren veel resultaat op met weinig geld.

Acties

- Inventariseer de knelpunten en neem ze mee in het uitvoeringsplan
- Maak een uitvoeringsplan op en voer de maatregelen uit het plan uit
- Stel een onderhoudsplan op
- Installeer gescheiden systemen
- Besteed aandacht voor regenwaterafvoer (zie ook fiche “wateroverlast voorkomen”)
- Realiseer afkoppeling op domeinen van de gemeente
- Verplicht afkoppeling bij nieuwbouw en verbouwing

Wat levert dit onze gemeente op

- + Proper water in alle beken en rivieren zorgt voor een aangenaam woonklimaat
- + Proper water is ook voor de landbouw cruciaal: beregening, drenken, ...
- + Door het netwerk goed te onderhouden vermijd je hoge kosten bij incidenten

Deze gemeente doet het zo

Aalst

De stad Aalst heeft een strikt aansluitreglement voor nieuwe rioolaansluitingen. De stad ondersteunt de sinds 2008 wettelijk verplichte afkoppeling van hemelwater bij aanleg van gescheiden riolering in de straat. Die steun bestaat uit het geven afkoppelingsadvies en uit een bijdrage aan de afkoppelingswerken. Bij elk project van gescheiden riolering worden de eigenaars van de panden die gevat worden door deze nieuwe Vlaamse wetgeving door de stad gecontacteerd en geïnformeerd over het aanbod van de stad om hierover een samenwerkingsovereenkomst af te sluiten.

Wommelgem

Wommelgem keurt zijn rioleringen volgens de regels van de kunst.

Meer info

- <http://www.aalst.be/default.asp?siteid=1&rubriekid=286&artikelid=3957>
- <http://www.wommelgem.be/product.aspx?id=1921>
- <http://www.vlario.be/index.php/dossiers/keuring-prive-riolering>

III.3. Erosie

Behoud vruchtbare landbouwgrond met erosiebestrijdende maatregelen

Voorstel verkiezingsprogramma

Bodemerosie is één van de belangrijkste vormen van bodemaantasting in Vlaanderen. Het leidt niet alleen tot een afname van de bodemkwaliteit en -productiviteit, maar ook tot belangrijke schade door modderoverlast in stroomafwaarts gelegen (woon)gebieden. Bovendien gaan jaarlijks tonnen vruchtbare landbouwgrond verloren. Onze partij wil een erosiebeleid in de gemeente. Dit betekent dat de gemeente een erosiebestrijdingsplan opstelt en een erosiecoördinator aanstelt en middelen voorziet voor erosiebestrijdende maatregelen (zoals erosiepoelen, buffergrachten en kleine bufferbekkens).

Huidige situatie

Bodemerosie is één van de belangrijkste vormen van bodemaantasting in Vlaanderen. Het leidt niet alleen tot een afname van de bodemkwaliteit en -productiviteit, maar ook tot belangrijke schade door modderoverlast in stroomafwaarts gelegen (woon)gebieden. Daarnaast veroorzaakt het hoge kosten voor het ruimen van slib en baggerspecie in beken, kanalen en rivieren. Volgens een inschatting van de overheid zou er ongeveer 100 miljoen euro per jaar nodig zijn om het probleem op te lossen. Akkerbouw in erosiegevoelige gebieden is veruit de grootste bron van sedimenten. Het is dan ook evident dat de landbouw de eerste verantwoordelijkheid draagt om dit probleem op te lossen. Volgens de milieubeweging moet erosiebestrijding (in alle erosiegevoelige gebieden) verplicht worden voor de landbouwer. Op dit moment is dit niet zo: erosiebestrijding is grotendeels vrijwillig en wordt gestimuleerd met beheerovereenkomsten van de Vlaamse Landmaatschappij. De Vlaamse overheid voorziet ook via het Erosiebesluit subsidies voor gemeenten.

Wat kan de gemeente doen

Een gemeente die te kampen heeft met bodemerosie kan een gemeentelijk erosiebestrijdingsplan opmaken. Het plan geeft de prioritaire knelpunten weer en bevat daarnaast maatregelen, gaande van teeltechnische en perceelsgebonden maatregelen tot het uitvoeren van kleinschalige inrichtings- en infrastructuurwerken. Het plan kan ook acties voor sensibilisatie en opleiding bevatten. De gemeente kan daarvoor subsidies ontvangen via het Erosiebesluit.

Een gemeente kan in samenwerking met andere gemeenten ook een erosiecoördinator aanstellen om het erosiebestrijdingsplan uit te voeren. Ook voor het uitvoeren van kleinschalige erosiebestrijdingswerken (zoals erosiepoelen, buffergrachten en kleine bufferbekkens) uit het plan kan de gemeente subsidies krijgen. Teeltechnische maatregelen, zoals de toepassing van niet-kerende bodembewerking of directe inzaai, zijn het meest brongericht. Deze maatregelen komen niet in aanmerking voor een subsidie via het Erosiebesluit, maar de gemeente kan wel landbouwers aanmoedigen om deze brongerichte maatregelen toe te passen. De landbouwers kunnen daarvoor beheerovereenkomsten afsluiten met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Een erosiebestrijdingsplan moet focussen op brongerichte maatregelen op de velden. Anders dreigen we in een situatie terecht te komen waarbij het probleem dat door de landbouw veroorzaakt wordt, opgelost moet worden op gemeentegronden en op kosten van de gemeenschap / de belastingbetaler. Dit is een aanfluiting van het vervuiler betaalt principe.

In gebieden met een groene bestemming kan je de erosieproblematiek ook te lijf gaan door de omvorming van akkerland tot waardevol grasland of bos te stimuleren door

terreinbeherende instanties te ondersteunen door middel van een subsidiereglement voor de aankoop en beheer van natuurgebieden.

Acties

- Stel een erosiebestrijdingsplan op, focus op brongerichte maatregelen
- Stel een erosiecoördinator aan
- Voer de maatregelen uit

Wat levert dit onze gemeente op

- + Minder wateroverlast
- + Minder modderstromen en dus vermijden van schade
- + Lagere kosten voor ruimen van riolen, grachten, beken, ...
- + Een aangename omgeving

Deze gemeente doet het zo

Sint-Truiden – Samenwerking Land & Water

Hét voorbeeld van een integraal water- en erosiebeleid is de Samenwerking Land & Water, een samenwerking tussen 10 Limburgse gemeenten, de provincie en de watering van Sint-Truiden. Via grote en kleine ingrepen streven deze partners naar proper water in een landschappelijk waardevolle omgeving. Er wordt expliciet gekozen voor brongerichte maatregelen, met voorrang voor bovenstroomse ingrepen.

Meer info

- Wegwijzer erosiebesluit: www.lne.be > thema's > erosie
- Bodemloketten met kaarten over [erosie](http://www.dov.vlaanderen.be): www.dov.vlaanderen.be
- Website samenwerkingsverband Land & Water: www.land-en-water.be

III.4. Doe het zonder

Ga voor een gezonde gemeente, zonder pesticiden.

Voorstel verkiezingsprogramma

Niets belangrijker dan onze gezondheid. Daarom kiezen we er resoluut voor om het pesticidengebruik in het openbaar groen in onze gemeente te stoppen. Via gerichte maatregelen met effecten op korte én op lange termijn maken we graag samen met de inwoners van onze gemeente werk van een gezonde, milieuvriendelijke leefomgeving.

Huidige situatie

Vanaf 1 januari 2015 geldt een definitief verbod voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen op openbaar terrein. Een kleine minderheid van de gemeenten heeft reeds gekozen voor nulgebruik van pesticiden. Door een gebrek aan langetermijnvisie staat pesticidenvrij beheer in heel wat gemeenten nog gelijk aan extra personeel, extra machines, extra uitgaven en klachten van inwoners.

Wat kan de gemeente doen

Een volwaardig pesticidenbeleid vergt enerzijds een langetermijnvisie: omvormingen van bestaande groene zones en verhardingen, aangepast groenbeheer,... En anderzijds initiatieven om alle betrokkenen, ook de burgers, te informeren en te sensibiliseren.

Gemeenten kunnen het goede voorbeeld geven aan hun inwoners door te kiezen voor milieuvriendelijke alternatieven om de ongewenste kruidgroei te beheren op openbare terreinen. En dit hand in hand met een verstandige inrichting van het openbaar gebied, waarbij reeds van bij de ontwerpfase van straten en pleinen rekening wordt gehouden met (1) een juiste ligging en dimensionering van de verharding en (2) het voorkomen van ongewenste kruidgroei, (3) het gemakkelijk en milieuvriendelijk beheer achteraf.

Positief communiceren naar het publiek is cruciaal. Gebruik hiervoor de aangereikte tools, versterkt via het draaiboek zonder is gezonder (bv. rond beeldkwaliteitsklassen) en de pesticidentoets. Draagvlak vergroten kan ook door aan te sluiten op campagnes, zoals "durftuinieren zonder", door vormingen te organiseren,...

Verder kunnen burgers extra aangemoedigd worden het goede voorbeeld te volgen als de gemeente een subsidie geeft voor de aanschaf van een onkruidbrander of -borstel.

Acties

- Een doordachte visie, een degelijk reductieplan is bepalend voor een efficiënt beleid, continue opleiding een noodzaak.
- Investeer in opleiding van groenbeheerders en -ambtenaren. Groenarbeiders moeten vertrouwd en overtuigd geraken van het alternatieve beheer. Een goed gebruik van nieuw (duur) materiaal is ook cruciaal voor de duurzaamheid ervan.
- Communiceer voldoende en doordacht: de gemeente kan een lokaal aanspreekpunt installeren en actief, aan de hand van de beeldkwaliteitsklassen, en met aandacht voor de negatieve gevolgen voor pesticiden communiceren.
- Zoek creatieve oplossingen om te beantwoorden aan beheer én draagvlak. Bv. boomspiegeladoptie, peter/meterschap voor pleinen,...

Wat levert dit onze gemeente op

- + Een gezonde gemeente

- + Milieuvriendelijke burgers
- + Een positief klimaat tov ecologie, milieu en natuur

Deze gemeente doet het zo

Provincie Limburg

Het provinciebestuur van Limburg maakte samen met Velt twee brochures voor haar burgers en organiseerde 38 sessies rond het beheer van verhardingen gratis voor haar gemeenten.

Grobbendonk, Hasselt, Retie, Zelzate, Destelbergen, Drogenbos, Herstappe, Nijlen, Schelle en Gent

Deze gemeenten gaan voor een nulgebruik in de gemeente

Meer info

- www.zonderisgezonder.be (draaiboek Zonder is Gezonder, pesticidentoets)
- www.durftuinierenzonder.be
- http://www.tandemweb.be/downloads/milieuraad/070206_advies_bestrijdingsmiddelelen.pdf
- www.inverde.be